

Vergaderjaar 2009–2010

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 692

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 februari 2010

Hierbij zend ik u de geannoteerde agenda voor de Eurogroep en Ecofin van 15 en 16 februari 2010 te Brussel.

In de bijlage vindt u tevens een reactie op een openstaand verzoek met betrekking tot speculatie in de voedselmarkt.

Het is mogelijk dat nog punten worden toegevoegd aan de agenda of dat bepaalde onderwerpen worden afgevoerd of worden uitgesteld tot de volgende vergadering.

De minister van Financiën,
W. J. Bos

Geannoteerde agenda Ecofin Raad 16 februari te Brussel

1. Economische situatie

Document: n.v.t.

Aard van bespreking: gedachtewisseling

Besluitvormingsprocedure: n.v.t.

Toelichting:

Groecijfers van het eurogebied voor het vierde kwartaal van 2009 zijn op dit moment nog niet beschikbaar. Het eurogebied groeide in het derde kwartaal met 0,4% ten opzichte van het tweede kwartaal. De VS groeide met iets meer dan 1,8% van het derde op het vierde kwartaal, een aanzienlijke versnelling ten opzichte van de 0,55% groei van het vorige kwartaal. De cijfers voor het derde kwartaal voor Nederland lieten een groei van 0,4% zien ten opzichte van het tweede kwartaal, al is er sprake van een krimp van 3,7% ten opzichte van het derde kwartaal van 2008.

De industriële productie in het eurogebied groeide volgens Eurostat in november 2009 met 1% ten opzichte van oktober 2009. In oktober daalde de productie nog met 0,3%. Jaar op jaar werd in november nog wel een min genoteerd: - 7,1%. Volgens het CBS was de Nederlandse industriële productie in november 2009 2% lager dan in november 2008. Deze afname is veel kleiner dan die in oktober. Toen was de productie nog 7% lager dan een jaar eerder. Volgens de laatste cijfers van de CPB *World trade monitor* is het voor Nederland belangrijke wereldhandelsvolume de afgelopen maanden gegroeid. In november groeide het volume maand-op-maand met 1,1%, nadat het volume in oktober met 1,4% groeide en in september met 4,5%.

De werkloosheid was volgens Eurostat in het eurogebied 10,0% in december 2009. Dit percentage is, zeker in vergelijking met de Verenigde Staten, niet sterk gestegen sinds het uitbreken van de crisis. Dit komt waarschijnlijk voor een groot deel doordat met name in het eurogebied het aantal gewerkte uren per week is gedaald. Deze daling is gedeeltelijk het gevolg van maatregelen die genomen zijn om de werkloosheidsstijging te beperken zoals de deeltijd-WW in Nederland. Nederland heeft de laagste werkloosheid van de EU: volgens de definitie van Eurostat was deze 4% in december 2009.

In het eurogebied verbeterden volgens de Europese Commissie het consumentenvertrouwen en het producentenvertrouwen in januari. In Nederland verbeterde het consumentenvertrouwen volgens het CBS licht van - 11 in december naar - 10 in januari. Ondernemers in de industrie waren in januari wat somberder gestemd. Het producentenvertrouwen daalde van - 8,1 naar - 8,3.

Volgens de HICP (*Harmonised Index of Consumer Prices*) definitie van Eurostat is in het eurogebied de inflatie van 0,5% jaar-op-jaar in november opgelopen tot 1,0% in januari. Hiermee is de jaarlijkse inflatie voor geheel 2009 uitgekomen op 0,3%. De Nederlandse HICP-inflatie is in december uitgekomen op 0,7%. Daardoor ligt de Nederlandse inflatie voor het eerst sinds november 2008 boven die van het eurogebied.

Het IMF raamt in de World Economic Outlook Update van januari een sterker herstel van de wereldeconomie in 2010 dan in oktober 2009: 4% BBP-groei versus 3,25%. De voorzichtige conclusie kan getrokken worden dat de wereldwijde stimuleringsmaatregelen een langdurige depressie voorlopig hebben voorkomen. De grootste uitdaging voor 2010 wordt het organiseren van een soepele overgang van publieke naar private vraag, en het starten met de afbouw van overheidsmaatregelen. De markt en de

consument zullen daarbij het stokje van de publieke sector moeten overnemen.

2. Decharge EU begroting 2008

Document: Jaarverslag Europese Rekenkamer EU begrotingsjaar 2008: <http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/3258393.PDF>

Aard bespreking: besluitvorming

Besluitvormingsprocedure: gekwalificeerde meerderheid

Toelichting:

De Ecofin zal Raadsconclusies aannemen betreffende het dechargeadvies dat de Raad jaarlijks aan het Europees Parlement verstrekt over de EU-begroting. Het Europees Parlement is de dechargeautoriteit voor de Europese begroting. Zij maakt voor het besluit over dechargeverlening gebruik van het jaarverslag van Europese Rekenkamer, het advies van de Raad en de informatie van de Europese Commissie. De voornaamste conclusies van de Europese Rekenkamer zijn:

- voor een behoorlijk deel van de begroting zijn verbeteringen zichtbaar. Hier blijft het aantal onregelmatigheden binnen de 2% foutmarge. De Europese Rekenkamer geeft een positief betrouwbaarheidsoordeel over de Rekeningen en de beleidsterreinen Landbouw en Natuurlijke Hulpbronnen (voor de eerste keer), Onderwijs en Burgerschap en Administratieve uitgaven.
- voor de structuurfondsen had naar schatting 11% van de subsidiegelden niet mogen worden uitgekeerd en is het financieel beheer deels effectief. Dit percentage geldt voor de uitvoering van de periode 2000–2006 en voor deze periode constateert de Europese Rekenkamer weinig vooruitgang. Vanwege de afname van het volume van betalingen is de potentiële financiële impact wel minder. Voor de periode 2007–2013 zijn bijna alleen voorschotten uitbetaald, die niet aan beleidscriteria hoeven te voldoen. De Europese Rekenkamer acht het risico en het foutenpercentage daarom verwaarloosbaar en heeft deze voor haar rapportage niet meegenomen.
- de complexiteit van de onderliggende regelgeving voor met name plattelandsontwikkeling en het structuurbeleid blijft een belangrijke reden dat bij de uitvoering en implementatie te veel fouten worden gemaakt.

Nederland is positief gestemd over ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld de goedkeurende verklaring voor het beleidsterrein Landbouw en Natuurlijke Hulpbronnen. Nederland betreurt echter dat de Europese Rekenkamer, mede vanwege de ontoereikende implementatie van de structuurfondsen, niet in staat is geweest voor het geheel een positieve betrouwbaarheidsverklaring af te geven.

3. Implementatie Stabiliteits- en Groeipact

Documenten:

- http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/latvia_en.htm
- http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/lithuania_en.htm
- http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/hungary_en.htm
- http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/malta_en.htm

Aard van bespreking: besluitvorming

Besluitvormingsprocedure: gekwalificeerde meerderheid

Toelichting:

Tijdens de Ecofin zal in het kader van de buitensporigtekortprocedure de voortgang van Hongarije, Letland, Litouwen en Malta.

Deze lidstaten kregen in juli 2009 een aanbeveling van de Ecofin gekregen om hun buitensporige tekorten terug te dringen, waarbij zij verschillende deadlines hebben gekregen. Voor Malta werd de deadline gesteld op 2010, voor Hongarije en Litouwen op 2011 en voor Letland op 2012. De maatregelen die Malta, Litouwen, Letland en Hongarije hebben genomen sinds de aanbevelingen door de Ecofin zijn aangenomen zijn door de Europese Commissie positief beoordeeld. Volgens de Commissie laten deze landen afdoende voortgang zien, waardoor bij gelijkblijvende economische vooruitzichten het buitensporige tekort binnen de door de Raad vastgestelde deadline moet worden kunnen geredresseerd.

Echter, de economische vooruitzichten in de Herfstvoorspellingen (november 2009) van de Commissie voor Litouwen en Malta zijn dusdanig slechter vergeleken met de economische vooruitzichten waarop de oorspronkelijke deadlines voor deze landen zijn gebaseerd (Lentevoorspellingen Commissie, april 2009), dat deze vooruitzichten het oorspronkelijk vastgestelde consolidatiepad in gevaar brengen. Conform de regels van het Stabiliteits- en Groeipact stelt de Commissie daarom voor om de deadline voor deze twee landen met een jaar te verlengen.

4. Griekenland: statistieken, Stabiliteitsprogramma en buitensporigtekortprocedure

Documenten:

- http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/greece_en.htm
- http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/20_s_cps/2009-10/01_programme/el_2010-01-15_sp_en.pdf

Aard van bespreking: besluitvorming (Raadsopinie, 126(9)-aanbeveling, 121(4)-aanbeveling).

Besluitvormingsprocedure: gekwalificeerde meerderheid, waarbij de lidstaat in kwestie geen stemrecht heeft.

Toelichting:

Zowel tijdens de Ecofin als tijdens de Eurogroep zal gesproken worden over de economische situatie en de situatie van de overheidsfinanciën in Griekenland. De Commissie wenst door middel van een pakketbenadering in één keer meerdere onderwerpen aan de orde te stellen. Het pakket bevat de volgende onderdelen: 1) een actieplan met betrekking tot de Griekse statistieken, 2) de Ecofin neemt een Raadsopinie aan over het Griekse Stabiliteitsprogramma, 3) er zal een vervolgstap worden gezet in de buitensporigtekortprocedure en 4) er zal een officiële aanbeveling aan Griekenland worden gedaan over welke structurele maatregelen Griekenland moet nemen. Hieronder volgt een toelichting op de onderdelen van dit pakket:

- 1) De Commissie heeft een voorstel gedaan voor een actieplan met daarin voorstellen voor concrete stappen om bij te dragen aan het herstel van de geloofwaardigheid van de Griekse statistieken. Hiermee geeft de Commissie opvolging aan de Raadsconclusies die in januari op de Ecofin zijn aangenomen over de tekort- en schuldstatistieken van Griekenland. De Raadsconclusies benadrukken het prioritaire belang van het aanpakken van geconstateerde tekortkomingen op het gebied van de nauwkeurigheid, transparantie, onafhankelijkheid, integriteit en accountability van het proces van dataverzameling. De Griekse regering wordt dan ook met klem verzocht de tekortkomingen op institutioneel, statistisch en governance gebied adequaat te adresseren. Bovendien heeft de Commissie aangekondigd een inbreukprocedure op te

starten omdat Griekenland in gebreke is gebleven bij EU-wetgeving op het gebied van het samenstellen en aanleveren van budgettaire statistieken.

- 2) De Ecofin Raad zal op basis van een analyse van de Commissie een Raadsopinie aannemen over het Stabiliteitsprogramma dat Griekenland half januari indiende. Griekenland voorziet het begrotingstekort van 12,7% van het BBP in 2009 terug te brengen naar 2,8% in 2012. Dit wordt voor 2010 onderbouwd met maatregelen, waaronder verlaging van de totale loonkosten in de publieke sector met 10%. De Commissie heeft in beginsel positief gereageerd op de Griekse plannen, waarbij de Commissie aantekent dat een goede en snelle implementatie van de maatregelen nu cruciaal is, en dat de voortgang nauwgezet in de gaten zal worden gehouden. De Commissie noemt het consolidatiepad ambitieus en stelt dat de implementatie van de geschetste maatregelen niet eenvoudig zal zijn. De Commissie zal de Griekse voortgang zorgvuldig monitoren en zal onmiddellijk compenserende maatregelen eisen mocht Griekenland er niet in slagen de genoemde consolidatiemaatregelen te implementeren.
- 3) De Ecofin Raad zal spreken over een vervolgstap voor Griekenland binnen de buitensporigtekortprocedure, de zogenaamde 126(9)-aanbeveling. Aangezien de Commissie in grote lijnen positief staat tegenover de Griekse plannen, wordt voorgesteld om de nieuwe Griekse deadline voor het redresseren van het buitensporige tekort vast te stellen op 2012. De herziene aanbeveling gaat gepaard met scherpere beleidsaanbevelingen op het gebied van onder andere loonvorming, vergrijzingerelateerde uitgaven, belastingen en budgettaire raamwerken.
- 4) De Commissie zal aan de Ecofin Raad voorstellen om een aanbeveling te geven voor het feit dat het Griekse economische beleid niet in overeenstemming is met de globale richtsnoeren voor het economisch beleid, waardoor het correct functioneren van de economische en monetair unie belemmerd wordt. De rechtsbasis hiervoor is artikel 121(4) uit het Verdrag. Dit zal leiden tot specifieke aanbevelingen van de Ecofin aan Griekenland op het gebied van onder andere loonvorming, pensioenen, gezondheidszorg en arbeidsmarktbeleid.

Onderdeel van de 126(9)-aanbeveling is dat Griekenland binnen 4 maanden concreet moet kunnen laten zien wat ze gaat doen om aan de aanbevelingen gehoor te geven. In de tussentijd staat Griekenland bloot aan een scherpe monitoring van de voortgang met betrekking tot de implementatie van de consolidatiemaatregelen in het kader van de Griekse buitensporigtekortprocedure. In ieder geval tot en met juni zal deze voortgang maandelijks geëvalueerd worden.

5. Single Market

Document: nog niet beschikbaar

Aard bespreking: besluitvorming

Besluitvormingsprocedure: consensus

Toelichting:

Tijdens de Ecofin liggen Raadsconclusies voor over de verdieping van de interne markt, en specifiek over het belang van de dienstensector (o.a. implementatie Dienstenrichtlijn) en het staatssteunkader. De Raadsconclusies benadrukken dat het voltooiën en verder verdiepen van de interne markt essentieel is voor de concurrentiepositie, de potentiële groei en de werkgelegenheid binnen de EU. De conclusies onderstrepen in dit kader onder andere de noodzaak tot evaluatie van de implementatie van de

Dienstenrichtlijn en nodigen de Commissie uit eind 2010 een update te geven over de voortgang op het gebied van markt monitoring. Ook benadrukken de conclusies het belang van het staatssteunkader voor het goed functioneren van de interne markt en wordt er gewezen op het aflopen van het tijdelijk crisiskader eind 2010.

De Commissie heeft daarnaast in de aanloop naar de 2012, 20 jaar na het begin van de interne markt, Mario Monti (voormalig Commissaris Interne Markt) gevraagd de tekortkomingen in de interne markt te identificeren. Hierover zal hij naar verwachting in het voorjaar rapporteren.

6. ECB vice-presidentschap

Document: n.v.t.

Aard bespreking: besluitvorming

Besluitvormingsprocedure: gekwalificeerde meerderheid.

Toelichting:

Per 31 mei 2010 komt met het aftreden van Papademos de functie van vicepresident van de ECB vacant. De nieuwe vicepresident zal bij de Europese Voorjaarsraad worden benoemd na een aanbeveling door de Ecofin Raad, die het Europees Parlement en de Raad van bestuur van de ECB heeft geraadpleegd. De Ecofin moet met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een kandidaat selecteren om aan de Europese Raad voor te dragen. Drie kandidaten hebben zich gemeld: Mersch (Luxemburg), Constancio (Portugal) en Praet (België). Het Verdrag stelt dat een kandidaat een erkende reputatie en beroepservaring op monetair of bancaire gebied moet hebben en afkomstig moet zijn uit een van de EU lidstaten.

7. Bankenplan Obama

Minister Bos heeft de huidige voorzitter van de Ecofin, minister Elena Salgado, verzocht tijdens de Ecofin van 16 februari stil te staan bij de recente voorstellen van President Obama inzake de aanpak van grote systeemrelevante banken. Deze voorstellen vormen een aanvulling op de discussie hoe om te gaan met het probleem van *moral hazard* bij grote financiële instellingen, die zogenoemd *too big to fail* zijn. Naar verwachting zal er tijdens deze Ecofin kort bij het onderwerp worden stilgestaan en zal worden afgesproken hoe en wanneer die voorstellen inhoudelijk te bespreken.

Speculatie in de voedselmarkt

In het AO van de Ecofin van september 2008 is toegezegd om de Tweede Kamer te informeren over de uitkomsten van een onderzoek van de Europese Commissie naar de rol van speculatie in de voedselprijsstijging. Een werkgroep van de Europese Commissie heeft eind 2008 haar rapport gepubliceerd (ook publiekelijk beschikbaar), met als titel: «*Is there a speculative bubble in commodity markets*»¹. Dit rapport is sindsdien niet in de Ecofin Raad besproken.

De centrale vraag van het onderzoek wordt niet eenduidig beantwoord in het rapport. Het is op basis van het rapport dan ook niet mogelijk om te concluderen dat de toename van de niet-commerciële participanten en van de instroom van investeringsmiddelen op de landbouwmarkten er toe heeft geleid dat prijzen op de *future markets* op een dusdanige manier zijn gestegen dat de prijzen niet meer door *market fundamentals* verklaard konden worden, en dat deze gestegen *future prices* er voor hebben gezorgd dat de spotprijzen zijn gestegen. Aan de andere kant is het zeer moeilijk om empirisch aan te tonen dat alleen de *market fundamentals* verantwoordelijk waren voor de prijsstijging. Het rapport geeft argumenten ter ondersteuning van beide zijden, en wijst er op dat de prijstoe-nome tussen begin 2007 en midden 2008 waarschijnlijk het best verklaard wordt door een combinatie van economische *fundamentals*, alsmede door factoren specifiek voor de financiële markten, die de prijsveranderingen wellicht hebben vergroot.

Opgemerkt wordt dat de voedselprijzen de laatste maanden weer gestegen zijn². De *FAO food price index* staat op het hoogste niveau sinds september 2008, maar nog wel 21% onder het hoogste niveau van juni 2008. In tegenstelling tot 2007/2008 bevinden de voedselvoorraden zich nu op veel comfortabelere niveaus. Daarnaast is de vraag naar voedsel uit hoofde van de productie van *biofuels* dit jaar veel minder snel toegenomen dan in 2007/2008. Wel waarschuwt de FAO voor continue waakzaamheid omdat de zogenaamde *non-food economy* factoren waarschijnlijk een belangrijke rol zijn gaan spelen in het proces van prijsbepaling. Deze factoren zijn op dit moment erg volatiel, en vormen potentieel een oprijvende factor, zoals de substantiële wisselkoersfluctuaties en de grote financiële liquiditeit door het ruime internationale monetaire beleid.

¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication13765_en.pdf.

² FAO, Food Outlook, december 2009.